

Een speelplaats met toekomst

Een speelplaats met toekomst

De grijze, stenen speelplaats zonder uitdaging voor kinderen en jongeren heeft afgedaan. Maar hoe realiseer je dan een groene, kwaliteitsvolle speelplaats met mooie speel- en leeransen? Een eerste belangrijke stap: een visie op speelplaatsen uitschrijven, met een duidelijk kader, in de lijn van de pedagogische visie van de school.

Gebruik deze toekomstvisie als leidraad om een eigen visie over de nieuwe speelplaats te vormen en als gids bij de concrete realisatie ervan:

De speelplaats met toekomst vertrekt vanuit een visie als onderdeel van het eigen pedagogische project, wordt samen met kinderen, ouders en de buurt vormgegeven en is een dynamische plek in de tijd.

Ze dient als speelplek voor de leerlingen van de school, maar ook als gedeelde plaats voor ontmoeting en ontspanning in de buurt.

Met de juiste ingrepen zijn het kleine ecosystemen als buffer tegen klimaatveranderingsprocessen en maken ze zoveel mogelijk verbinding met de publieke ruimte in de omgeving.

Een ideale speelplaats daagt uit als leerplek, is kwalitatief ingericht en gevarieerd, zorgt voor contact met de natuur en draagt bij aan de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en jongeren.

Aan de slag met deze visie

- Deze visietekst wil een concreet hulpmiddel zijn voor scholen om hun speelplaats een grotere meerwaarde te geven.
- Deze streefpunten bieden in de eerste plaats de scholen een kader om te werken aan de eigen visie op de buitenruimte.
- Ze bevatten geen absolute normen of criteria, maar zetten een richting uit.
- De streefpunten staan niet in volgorde van belang. Elk punt heeft zijn eigen waarde.
- Scholen kunnen zelf het concept en ontwerp van de speelplaats kiezen, rekening houdend met het beleid op school.
- De streefpunten bieden een richtlijn om nieuwbouw of verbouwingen toekomstgericht aan te pakken.

Een speelplaats met toekomst, dat verdient elk kind en elke jongere in Vlaanderen, toch? **Doe je mee?**

Meer weten?

Voor de concrete uitwerking en ondersteuning van de speelplaats met toekomst per thema:

KlasCement
themapagina

De Ambrassade

MOEV

MOS

1. Een school met visie, van binnen en van buiten

Waarom een visie ontwikkelen? Een eigen kijk op spelen en leren, op ontmoeten en welbevinden als onderdeel van je eigen pedagogische project en passend in een breder gezondheidsbeleid vormt voor een school de basis voor de 'nieuwe' speelplaats.

De uiteindelijke speelplaats is een weerspiegeling van die visie en de keuzes die de school wel en niet heeft gemaakt. Na de oplevering blijft de plek evolueren in samenspraak met haar gebruikers, de noden van kinderen en ouders, de omgeving enz. Zo ontwikkelt elke school een eigen speelplaatscultuur, die evolueert in de tijd.

2. Variatie, voor ieders welbevinden

Elke leerling vindt zijn plek en voelt zich goed op de speelplaats. Ook wie minder mobiel is of een beperking heeft, wie behoefte heeft aan rust en veiligheid of juist aan actief spel. Een goede speelplaats is een functionele speelruimte dat plaats biedt aan 'alle soorten kinderen' (durvers, dromers, sportievelingen ...) en 'alle soorten spel' (fysiek actieve spelvormen, fantasiespel, rustplekjes,...).

3. Elke dag natuurlijk

Een speelplaats van morgen is een plek vol levende natuur. Elk kind kan er genieten van het buiten zijn, komt er tot rust, maakt kennis met de biodiversiteit rondom zich en voelt zich verbonden met de natuur. Een groene speelplaats geeft kinderen al spelenderwijs inzichten en vaardigheden die nodig zijn om zich in te zetten voor natuurbehoud en een duurzame samenleving. En meer natuur is goed voor de natuur. Een groene speelplaats vormt een stapsteen in de omgeving, waar dieren en planten hun plaats vinden.

4. Gezond, en goed voor het leefmilieu

Beweging in de buitenlucht en rust in het groen hebben een positieve invloed op de lichamelijke en mentale gezondheid. Variatie op de speelplaats zorgt voor beweging. Planten zorgen voor schaduw, verkoeling, rust en geluidsdemping. Met een aangepaste inrichting van de speelplaats en een link met de schoolomgeving buiten de schoolpoort stimuleert de school actieve verplaatsingen naar en van school.

De groene speelplaats wordt ingezet als instrument in het gezondheidsbeleid op school (vorming geven, bewegingsactiviteiten organiseren, schoolvervoerplan uitbouwen, het goede voorbeeld geven enz.). Een milieuvriendelijk beheer zonder pesti- en herbiciden is een must. Zo levert de speelplaats een bijdrage aan het behoud van de biodiversiteit, zorgt ze voor minder fijn stof en dus een betere luchtkwaliteit en dat komt opnieuw de gezondheid van kinderen en jongeren ten goede.

5. Vanbuiten leren

Kinderen, jongeren en ook leerkrachten worden beter van buiten te zijn. Studies tonen aan dat buiten les krijgen goed is voor de motivatie, de weerstand en de gezondheid van kinderen. Verder ontwikkelen kinderen en jongeren tijdens spel allerlei vaardigheden, worden ze behendiger en leren ze spontaan. Zowel voor het formele leren als het informele leren biedt de speelplaats veel buitenkansen. De factor 'buiten' zorgt voor meer zintuiglijke prikkels waardoor de leerstof beter of anders blijft hangen. De leerstof 'beklijft'.

6. (Speel)plaats voor kunst, creativiteit en techniek

De speelplaats is de uitgelezen plek én tentoonstellingsruimte voor spelen en leerervaringen met muziek, techniek, constructie en beeldende kunst. Natuurlijk is de speelplaats een plek 'om te spelen'. Maar bekijk het begrip spelen vooral in zijn breedte. Spelen is meer dan 'spelletjes spelen'. Spelen is ontdekken, ervaren en groeien ineen.

7. Dynamisch en cocreatief

De speelplaats is nooit helemaal af. Leerlingen, leerkrachten, ouders, buurtbewoners geven haar (altijd weer) vorm. Die participatie creëert verantwoordelijkheid, enthousiasme en betrokkenheid. Een dynamische speelplaats heeft verschillende functies. Denk aan een extra leslokaal, maar ook aan een plek om te sporten, te spelen, kampen te bouwen, natuur te ontdekken ... Die functies kennen geen vaste plek, maar kunnen door elkaar en los van elkaar gebruikt worden. Daarnaast zet de speelplaats haar gebruikers in gang.

Door de speelplaats een dynamisch karakter te geven, groeit ze mee met haar gebruikers en wordt ze steeds aangepast aan de huidige noden. Een participatieve speelplaats is een plek voor iedereen. Niet alleen voor de kinderen die naar school gaan, maar ook voor de leerkrachten, de buurt, de jeugdbeweging om de hoek ... Ze krijgen elk hun stem in elke fase van de speelplaats. Zowel bij het ontwerp als bij het gebruik ervan. Ze bedenken en maken de speelplaats van morgen. Leerlingen worden aangespoord om actief aan de slag te gaan op de speelplaats.

8. Gedeelde ruimte is méér ruimte

Een schoolspeelplaats is er in de eerste plaats voor leerlingen, maar kan ook buiten de schooluren voor kinderen en jongeren dienen als een plek voor ontmoeting, spel en opleiding, of als groene oase in de buurt. Ruimte delen is ruimte creëren. Gedeeld of achtereenvolgend gebruik van speelplaatsen kan een oplossing bieden, zeker voor drukbevolkte en dichtbebouwde gebieden. Het wordt een extra ontmoetingsplek in de buurt en het gaat ruimteverspilling (leegstand buiten de schooluren) tegen. Gedeeld gebruik zorgt daarnaast voor een extra meerwaarde omdat het ruimte biedt voor verenigingen die kampen met plaatsgebrek, ook op het platteland. De multifunctionele speelplaats is er voor en door verschillende partners en ze creëert winst voor die betrokken partijen.

9. Belang van de speelplaats en schoolomgeving als jeugdruimte

Door de coronacrisis kwam in 2020 het belang van jeugd- en speelruimte sterk in de actualiteit. In de toekomst zal er net méér open ruimte nodig zijn voor iedereen. Zet collectieve ruimtes zoals speelplaatsen en schoolomgevingen zoveel mogelijk in om voldoende ruimte laagdrempelig toegankelijk te maken. Schoolomgevingen zijn nog vaak transitzones voor auto's. Ze tot een aangename verblijfsplek omvormen én focussen op trappers en stappers, draagt bij tot meer ontmoeting.

Een kwalitatieve inrichting is essentieel als gezonde aanvulling en verbinding met de publieke ruimte in de omgeving. En daar knelt de schoen vaak: scholen moesten door de gezondheids crisis juist extra ruimte zoeken om de lessen veilig te organiseren.

10. Ecosysteem in een veranderend klimaat

Speelplaatsen bieden grote kansen op het vlak van klimaat-educatie. Een speelplaats vergroenen en verduurzamen creëert kansen om klimaatideeën van kinderen serieus te nemen en op kleine schaal uit te werken.

Een speelplaats kan ook bijdragen aan de klimaatadaptatie en dienen als buffer tegen klimaatveranderingsprocessen. Vb: met bomen kun je schaduw voorzien en zo de hitte temperen. Maar je kan ook van de speelplaats een echt mini-ecosysteem maken met een grote lokale impact.

